

VERENIGINGSONDERZOEK 2013 GEMEENTE HARDENBERG

Colofon

Titel:

Verenigingsonderzoek 2013 gemeente Hardenberg

Onderzoek en rapportage:

Drs. Eralt Boers (Kennispraktijk)

Joyce Mijnheer (2^e-jaars student Christelijke Hogeschool Windesheim)

Marco Ooms (2^e-jaars student Christelijke Hogeschool Windesheim)

Een onderzoek uitgevoerd door Kennispraktijk (www.kennispraktijk.nl) in samenwerking met de gemeente Hardenberg. Kennispraktijk adviseert bedrijven, overheden en instellingen die zich bezighouden met sport & bewegen, onderwijs en gezondheid.

© mei 2013

Opdrachtgever:

Bestuursdienst Ommen-Hardenberg

Inhoud

1. Inleiding.....	3
1.1 Aanleiding en context	3
1.2 Doelstelling.....	3
1.3 Onderzoeksmethode en werkwijze	3
1.4 Respons.....	4
1.5 Leeswijzer	4
2. Resultaten	5
2.1 Leden en aanbod	5
2.2 Kader en vrijwilligers.....	6
2.3 Sportiviteit en Respect	7
2.4 Combinatiefunctionarissen	8
2.5 De gezonde sportvereniging.....	8
2.6 Verenigingsondersteuning	10
2.7 Samenwerking	12
2.6 Overige opmerkingen.....	14
3. Samenvattende conclusies en praktische aanbevelingen.....	15
Bijlage 1: Verenigingen	19
Bijlage 2: Sporttakken.....	21

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en context

De Bestuursdienst Ommen-Hardenberg hecht veel waarde aan een sterke sportinfrastructuur, zodat inwoners van de gemeente op hun eigen niveau, laagdrempelig kunnen deelnemen aan sport- en beweegactiviteiten. Sportverenigingen spelen in deze infrastructuur een cruciale rol. Zij vormen het hart van sportend Ommen en Hardenberg. De Bestuursdienst wil graag ondersteuning bieden aan de sportverenigingen. Enerzijds rechtstreeks vanuit de gemeente door bijvoorbeeld de inzet van combinatiefunctionarissen. Anderzijds als tussenpersoon/bemiddelaar om sportverenigingen met elkaar, of externe ondersteuningsorganisaties als Sportservice Overijssel in contact te laten komen om zo gezamenlijk knelpunten en uitdagingen in kaart te brengen en aan te pakken.

Om gericht ondersteuning te kunnen bieden, is het belangrijk zicht te hebben op de huidige stand van zaken bij sportverenigingen. Om deze reden is in de periode maart-mei een verenigingsonderzoek uitgevoerd onder (in eerste instantie) sportverenigingen uit de gemeente Hardenberg. Twee studenten van de Christelijke Hogeschool Windesheim hebben met ondersteuning van Kennispraktijk een vragenlijst ontwikkeld en uitgezet, waarna Kennispraktijk analyses heeft uitgevoerd en de voorliggende rapportage heeft opgesteld.

1.2 Doelstelling

Het doel van het onderzoek is om (1) inzicht te krijgen in de stand van zaken bij sportverenigingen in de gemeente Hardenberg voor wat betreft kader, beleid en strategie, maatschappelijke betrokkenheid, ervaren knelpunten en ondersteuningsbehoefte en (2) mogelijke handreikingen te doen om de verenigingsondersteuning vanuit de gemeente te optimaliseren.

1.3 Onderzoeksmethode en werkwijze

In overleg met de Bestuursdienst Ommen-Hardenberg is de onderzoeksgroep vastgesteld. Er is besloten om 105 sportverenigingen uit te nodigen voor het onderzoek. Door middel van een vragenlijst in gestandaardiseerde vorm (enquête), zijn de onderzoeksgegevens verzameld. Een enquête is het meest geschikt omdat daarmee goed de mening van een populatie in kaart gebracht kan worden. De vragenlijst is in overleg met de Bestuursdienst Ommen-Hardenberg ontwikkeld. Daarbij heeft de gemeente extra vragen toegevoegd ten aanzien van algemene gegevens van de clubs. De deelnemende sportverenigingen hebben namens de gemeente een uitnodigingsbrief ontvangen waarin zij werden geïnformeerd over het nut en de noodzaak van het onderzoek en uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek. Toen na verloop van tijd de respons dreigde tegen te vallen heeft zijn responsverhogende maatregelen genomen. Er is telefonisch contact geweest met verschillende verenigingen en er zijn herinneringsmails verstuurd.

1.4 Respons

De vragenlijst is door 54 van de 105 benaderde verenigingen ingevuld (zie bijlage 1 voor een overzicht van de respondenten). Dit komt neer op een responspercentage van 51,4%. Er hebben twee omniverenigingen deelgenomen aan het onderzoek. De meest vertegenwoordigde sporttak is voetbal (vertegenwoordigd door 10 verenigingen) gevolgd door tennis (zes verenigingen) en volleybal (vijf verenigingen). In totaal hebben er verenigingen van 23 verschillende takken van sport deelgenomen aan het onderzoek. Een volledig overzicht van de sporttakken is opgenomen in bijlage 2.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 vormt de kern van de rapportage met een presentatie van de resultaten in de volgende thema's:

1. Leden en aanbod
2. Kader en vrijwilligers
3. Sportiviteit en Respect
4. Combinatiefunctionarissen
5. De gezonde sportvereniging
6. Verenigingsondersteuning
7. Samenwerking

Aan de hand van tabellen en figuren worden de meest opvallende resultaten weergegeven en in de tekst besproken. Omdat de gestelde vragen niet altijd door alle verenigingen zijn beantwoord, wordt (waar van toepassing) per tabel of figuur het aantal verenigingen waarvan een antwoord verkregen is, weergegeven als 'n'. Tot slot worden in hoofdstuk 3 enkele samenvattende conclusies getrokken.

2. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het verenigingsonderzoek besproken. Dit wordt gedaan aan de hand van de volgende thema's:

1. Leden en aanbod
2. Kader en vrijwilligers
3. Sportiviteit en Respect
4. Combinatiefunctionarissen
5. De gezonde sportvereniging
6. Verenigingsondersteuning
7. Samenwerking

Aan de hand van tabellen en figuren worden de resultaten weergegeven en in de tekst besproken.

2.1 Leden en aanbod

Aan de verenigingen is gevraagd hoeveel leden zij hadden op 1 januari 2013. Gemiddeld hebben de Hardenbergse verenigingen die hebben deelgenomen aan het onderzoek 231 actieve leden. De grootste vereniging heeft 2428 leden en de kleinste vier. Bij 25% van de verenigingen die hebben deelgenomen aan het onderzoek (n=13) zijn leden met een handicap actief. Gemiddeld zijn dit zes leden per vereniging. Van alle verenigingen hebben er vier leden met een chronische aandoening en dit zijn gemiddeld zeven leden per vereniging.

Opvallende verschuivingen en groeiambitie

Om zicht te krijgen op het ledenverloop is de verenigingen gevraagd in hoeverre opvallende verschuivingen hebben plaatsgevonden in het ledenaantal en of zij hier een verklaring voor kunnen geven. De antwoorden hierop zijn zeer uiteenlopend. Een aantal verenigingen geeft bijvoorbeeld aan dat jongeren stoppen bij de vereniging omdat ze gaan studeren. Er zijn ook verenigingen waar het ledenaantal al jaren stabiel is. Tot slot geeft een aantal verenigingen aan dat door projecten als 'Raboschooltennis' of 'Denken en Doen' en andere succesvolle wervingsacties er aanzienlijk meer leden bij zijn gekomen het afgelopen jaar.

Van de verenigingen die hebben deelgenomen aan het onderzoek geeft 76% aan een groeiambitie te hebben voor de komende 5 jaar. De redenen hiervoor lopen uiteen. Er zijn verenigingen die vinden dat groeiambitie hoort bij een gezonde vereniging en dat het belangrijk is voor het voortbestaan van de club. Andere verenigingen zien een ledenterugloop en willen daarom groeien. Daarnaast zijn er verenigingen die aangeven meer leden nodig te hebben om financiële redenen. Zij geven aan dat alleen dan de contributie laag gehouden

kan worden, of aan alle financiële verplichtingen kan worden voldaan. Tot slot hebben sommige verenigingen te maken met vergrijzing en willen om die reden meer jeugdleden aantrekken

Aanbod voor 55-plussers

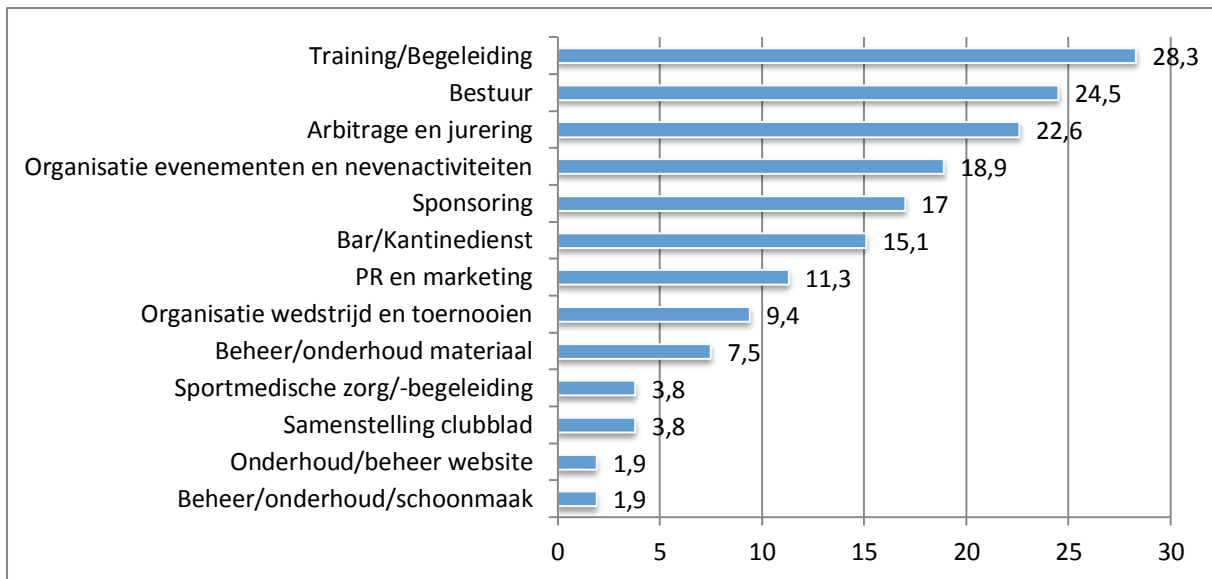
Van alle verenigingen geeft 60% aan een aanbod te hebben voor 55-plussers, 39% heeft dat niet. Een grote groep verenigingen geeft aan dat hun reguliere aanbod goed geschikt is voor de doelgroep 55+. Daarnaast zijn er bij een aantal verenigingen bepaalde elftallen tot '55+-elftal' omgedoopt, of zijn er senioren groepen opgericht. Deze verenigingen maken met clubs uit de regio afspraken om een gezamenlijke competitie op te zetten.

Aan de verenigingen is ook gevraagd of zij het interessant zouden vinden om zelf een onderlinge 55+ competitie op te zetten. Van alle verenigingen geeft 60% aan dit niet interessant te vinden. De verenigingen die dit wel zouden willen, geven aan hun accommodatie wel beschikbaar te willen stellen, of samen met andere verenigingen te willen kijken hoe dit kan worden opgepakt.

2.2 Kader en vrijwilligers

In dit onderzoek verstaan we onder vrijwilligers personen die in beginsel onbetaald en onverplicht een functie in de sport vervullen. Personen die van de vereniging een onkostenvergoeding ontvangen op basis van declaraties of een belastingvrije vrijwilligersvergoeding (van maximaal €1.500 belastingvrij per jaar) krijgen, rekenen wij ook tot de vrijwilligers. Betaalde medewerkers ontvangen een salaris of loon voor hun werkzaamheden.

Aan de verenigingen is gevraagd of zij beleid hebben gericht op vrijwilligers met onder andere een visie, doelstellingen en acties. 38% van de verenigingen die de vragenlijst hebben ingevuld geeft aan dit te hebben, 59% heeft dat niet. Van alle verenigingen geeft 47% aan genoeg vrijwilligers te hebben. Bijna 51% van alle verenigingen heeft een tekort. In onderstaande figuur wordt weergegeven voor welke functies een tekort wordt ervaren.

Figuur 1: functies waar tekort wordt ervaren (n=27)

Bovenstaande figuur laat zien dat verenigingen vooral een tekort hebben aan trainers en begeleiders, gevolgd door bestuursleden. Ook vrijwilligers die kunnen worden ingezet als scheidsrechter, grensrechter of jurylid zijn schaars. Ruim 62% van alle verenigingen geeft aan moeite te hebben met het vinden van nieuwe vrijwilligers.

Als naar vrijwilligersbeleid wordt gekeken, dan besteedt bijna driekwart van de verenigingen aandacht aan haar vrijwilligers door deze te belonen. Dit wordt gedaan in de vorm van een gezellige avond, het vergoeden van opleidingskosten, een jaarlijkse attentie in de vorm van bijvoorbeeld een kerstpakket en het benoemen van de vrijwilligers op de website en in het clubblad.

De verenigingen zijn over het algemeen tevreden over de invulling van het huidige bestuur (76%). Van de verenigingen die hier niet tevreden over zijn, geeft het merendeel aan gewoonweg te weinig mensen te hebben. Daarnaast geven enkele verenigingen aan dat er te weinig structuur in de vereniging zit.

2.3 Sportiviteit en Respect

Ongeveer de helft van alle verenigingen (49%) geeft aan beleid te hebben op het gebied van sportiviteit en respect. Als wordt doorgevraagd op welke wijze dit beleid een plek krijgt binnen de vereniging, dan geeft het merendeel van de verenigingen aan dat het vooral gaat om het aanspreken van leden op hun gedrag en het maken van onderlinge afspraken. Drie verenigingen geven aan het beleid van hun bond toe te passen en nog eens drie verenigingen hebben daadwerkelijk beleid vastgelegd in een beleidsplan. Een aantal verenigingen heeft speciale acties op het gebied van sportiviteit en respect. Zo geeft een vereniging aan dat er een beloning is voor het sportiefste team van de club en is er bij een vereniging samen met de bond een projectgroep opgericht. Een laatste vereniging geeft aan dat na afloop van de wedstrijd de teams verplicht moeten 'socialiseren' met het andere team en de scheidsrechters.

2.4 Combinatiefunctionarissen

In de gemeente Hardenberg zijn sinds 2010 meerdere combinatiefunctionarissen in vier gebieden actief:

1. Wijk Heemse/Marlanden
2. Bergentheim/Kloosterhaar
3. Schuinesloot/Lutten/De Krim
4. Dedemsvaart

Zij organiseren activiteiten in samenwerking met (en voor) scholen en sportverenigingen.

Meer dan de helft van de verenigingen is bekend met de combinatiefunctionarissen (55%). De meeste verenigingen (26%) geven aan dat ze via de gemeente in contact zijn gekomen met de combinatiefunctionaris. Ongeveer 15% geeft aan dat dit door school is gekomen en 8% zegt dat dit op een andere manier is gebeurd, namelijk door naar een bijeenkomst te gaan, of door zelf contact te leggen.

Van de verenigingen die hebben aangegeven de combinatiefunctionarissen te kennen, weet 40% wie de combinatiefunctionaris in hun gebied is. Ze kennen de combinatiefunctionaris doordat deze lessen en trainingen verzorgd en advies en ondersteuning geeft aan de vereniging. Daarnaast geven verenigingen aan dat ze samenwerking met de school tot stand hebben gebracht. Eén vereniging geeft aan wel om contact te hebben gevraagd, maar daar is niets uitgekomen.

Van alle verenigingen die de combinatiefunctionarissen kennen geeft 32% aan gebruik te maken van de combinatiefunctionaris (n=17). Veel van deze verenigingen geven aan dat ze voor de vereniging contacten hebben gelegd met scholen en schoolsportlessen hebben verzorgd. Daarnaast zijn de verenigingen via de combinatiefunctionarissen betrokken geweest bij schoolsporttoernooien en hebben combinatiefunctionarissen bij een aantal verenigingen beleidsmatige ondersteuning geboden bij bijvoorbeeld het opzetten van een jeugdafdeling.

Van de verenigingen die niet bekend zijn met de combinatiefunctionarissen geeft 26% aan behoefte te hebben om in aanraking te komen met de combinatiefunctionarissen.

2.5 De gezonde sportvereniging

Momenteel is het onderwerp "een gezonde leefstijl" veel aan de orde. Er is vanuit de overheid veel aandacht voor dit onderwerp en ook de gemeente Hardenberg vindt het belangrijk dat sportverenigingen hierover nadenken. Daarom is de verenigingen een aantal stellingen voorgelegd. In onderstaande tabel een overzicht van de antwoorden.

Tabel 1: mening over de gezonde sportvereniging

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Neutraal	Mee eens	Helemaal mee eens
Sportverenigingen moeten meer maatregelen treffen voor blessurepreventie	2%	15%	40%	30%	9%
Overgewicht tegengaan is niet een taak van sportverenigingen	2%	11%	32%	43%	8%
Je bent pas een gezonde vereniging als je verantwoord alcoholgebruik promoot	4%	11%	2%	59%	19%
Sportverenigingen zouden mensen moeten stimuleren om meer te gaan bewegen	-	8%	28%	47%	13%
Sportverenigingen moeten samen met de gemeente, scholen of andere buurtorganisaties activiteiten of projecten organiseren	-	13%	30%	38%	13%
Sportverenigingen moeten (in overleg) hun accommodatie open stellen zodat mensen uit de buurt er kunnen sporten	2%	11%	17%	51%	11%

De ondervraagde vereniging staan positief tegenover hun rol om mensen te stimuleren meer te gaan bewegen, 60% van alle verenigingen is het eens of geheel eens met deze stelling. Ook wat betreft verantwoord alcoholgebruik zien verenigingen een rol voor zichzelf weggelegd. Het tegengaan van overgewicht is volgens meer de helft van de verenigingen geen taak van de sportvereniging. Ongeveer een derde antwoord hier neutraal op.

Aan de verenigingen zijn vervolgens nog enkele vragen voorgelegd over de gezonde vereniging. Zo geeft 53% aan zich als vereniging niet verantwoordelijk te voelen voor een gezonde leefstijl binnen de eigen vereniging. Van de verenigingen geeft 43% aan zichzelf wel verantwoordelijk te voelen. Voorbeelden van acties en activiteiten die worden ondernomen zijn:

- Voorlichting geven
- Tijdens de zomerperiode toernooien organiseren, waarbij aspirant leden een jaarlidmaatschap kunnen winnen
- Gezonde voeding in de kantine
- Alcoholbeleid strikt naleven (3x)

Daarnaast geven verenigingen aan vooral lessen, trainingen en wedstrijden te verzorgen zodat leden zoveel mogelijk kunnen bewegen.

Op de vraag of verenigingen de prijzen van ongezonde producten (zoals alcohol) zouden willen verhogen om zo een gezonde leefstijl na te streven, antwoordt 11% ja en 55% nee. Vervolgens is de vraag voorgelegd wat verenigingen ervan zouden vinden als de schenktijden van alcohol zouden worden aangepast in de volgende bloktijden:

- Vrijdag, Zaterdag en Zondag van 16:30 – 21:00 uur
- Maandag t/m Donderdag van 18:00 – 23:00 uur

In onderstaande tabel worden de antwoorden weergegeven.

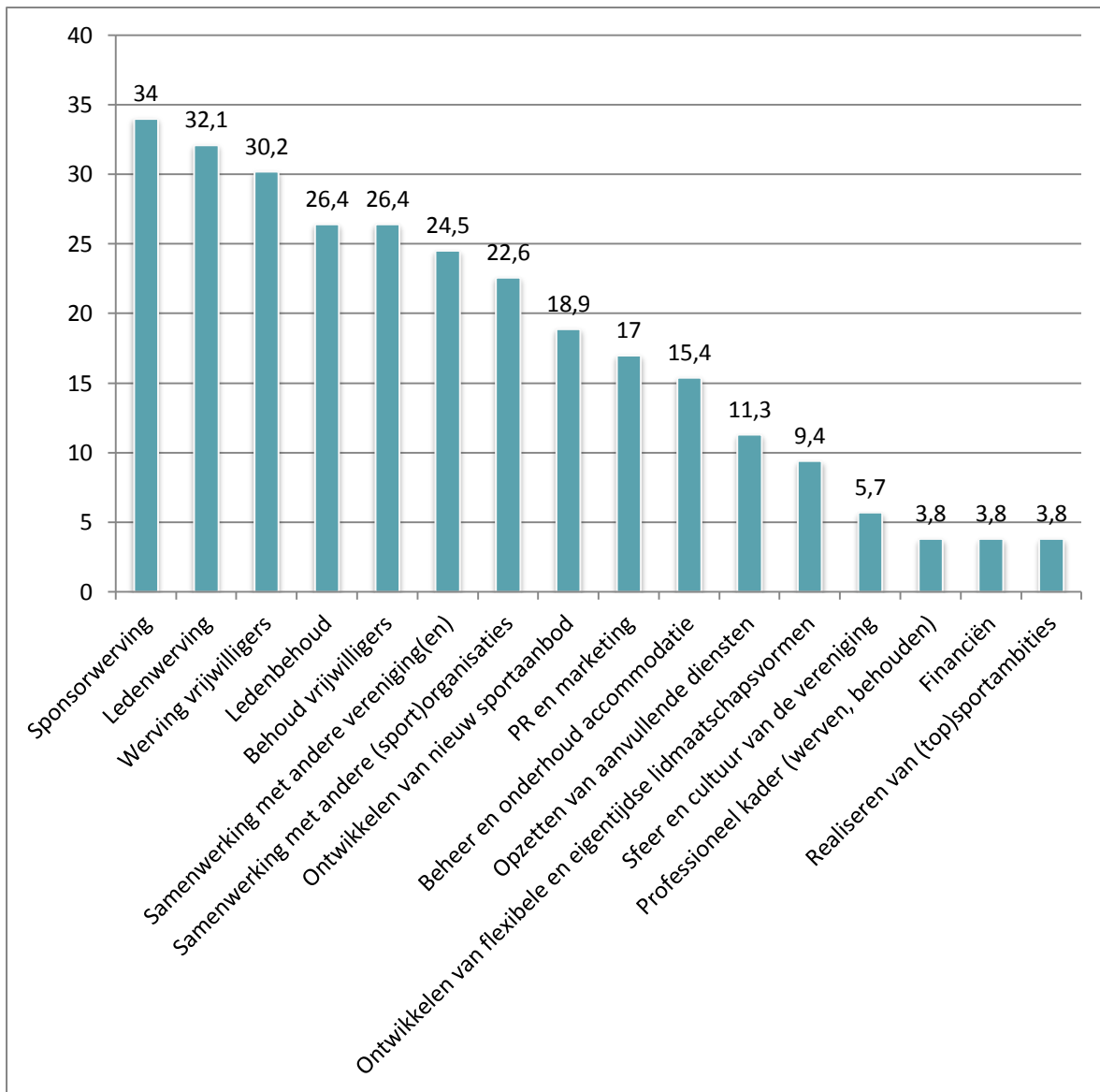
Tabel 2: mening over bloktijden alcoholconsumptie (n=39)

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Neutraal	Mee eens	Helemaal mee eens
In hoeverre bent u het eens met het aanpassen van de schenktijden in de volgende bloktijden:					
• Vrijdag, Zaterdag en Zondag van 16:30 – 21:00 uur	17%	17%	28%	8%	4%
• Maandag t/m Donderdag van 18:00 – 23:00 uur					

De tabel laat zien dat een grote groep het hier niet mee eens is (34%). Verenigingen konden ook aangegeven waarom zij het eens, dan wel oneens zijn met dit voorstel. De groep die het eens is, geeft aan reeds in bloktijden te werken. De grote groep die hier neutraal tegenover staat, geeft onder andere aan dat zij het de verantwoordelijkheid van de vereniging vinden, dat de inkomsten uit drankverkoop belangrijk zijn voor de vereniging, of dat de vereniging ook een ontmoetingsplaats is waar af en toe een drankje wordt gedronken. De groep die het hier mee oneens, of geheel mee oneens is, geeft aan dat de tijden gekoppeld zijn aan de momenten dat de wedstrijden zijn afgelopen. Dat willen ze op elkaar laten aansluiten. Ook wordt door deze groep aangegeven dat ze tot nu toe nooit problemen met alcoholmisbruik hebben gehad.

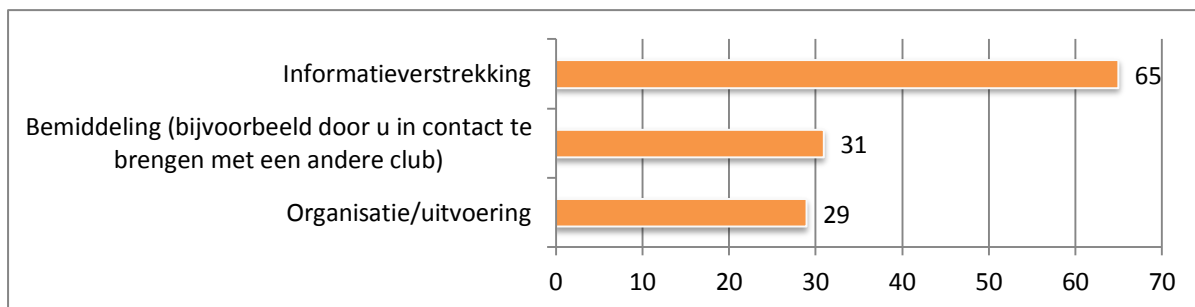
2.6 Verenigingsondersteuning

Om verenigingen gericht te kunnen ondersteunen, zijn vragen gesteld over verenigingsondersteuning. Onder andere is de vraag gesteld of de verenigingen behoefte hebben aan ondersteuning. Bijna driekwart (74%) van de verenigingen die hebben deelgenomen aan het onderzoek geeft aan behoefte te hebben aan ondersteuning. In de figuur op de volgende pagina is weergegeven op welke thema's zij ondersteuning zouden willen.

Figuur 2: ondersteuningsbehoefte

Er is de verenigingen ook gevraagd in welke vorm zij deze ondersteuning het liefst zouden krijgen. In figuur 3 worden de antwoorden weergegeven.

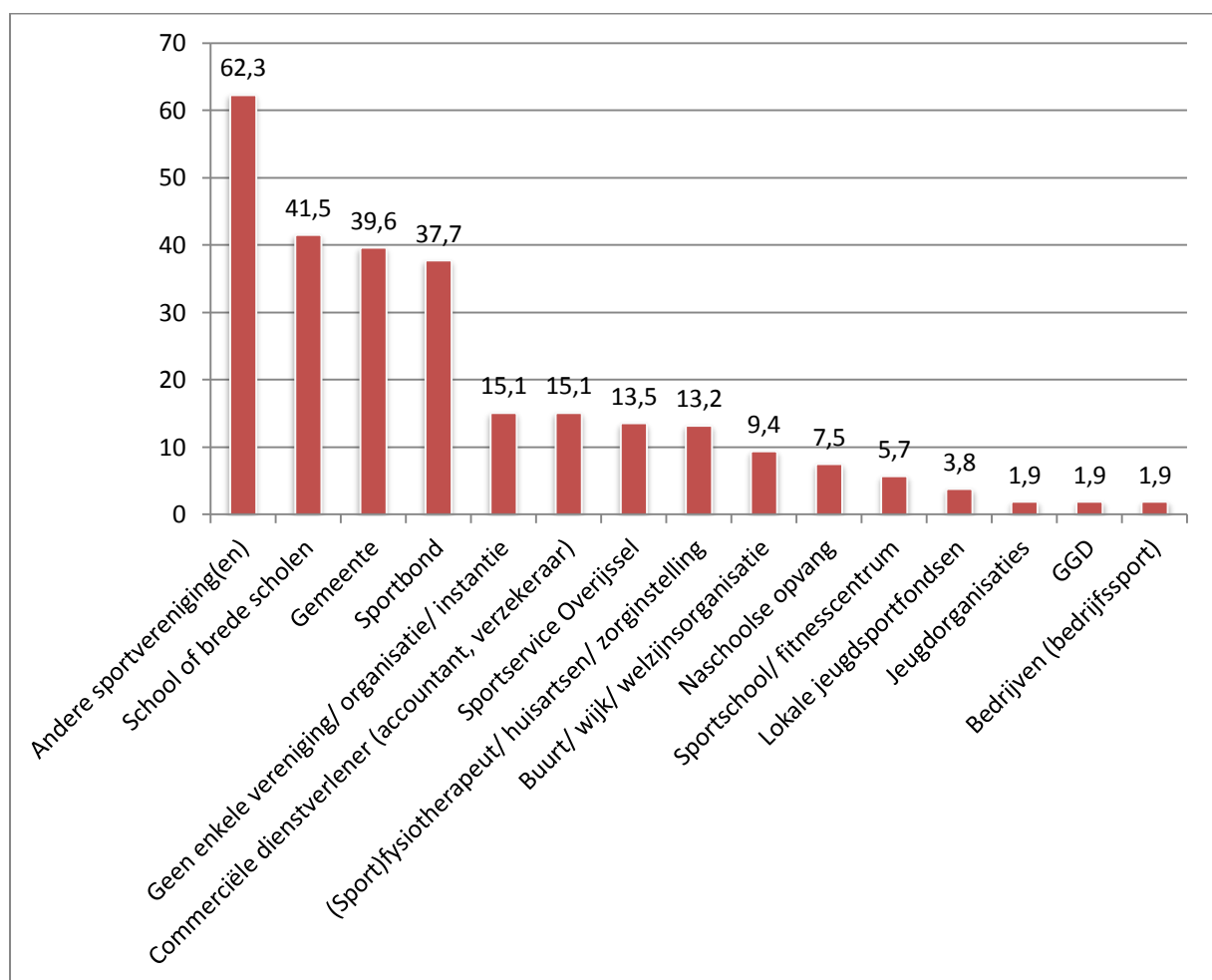
Figuur 3: wenselijke ondersteuningsvormen in % (n=38)

Figuur 3 laat zien dat de verreweg de meeste verenigingen behoefte hebben aan algemene ondersteuning in de vorm van informatieverstrekking. Daarnaast geeft een aantal verenigingen (n=12) aan behoefte te hebben aan bemiddeling waardoor ze bijvoorbeeld in contact komen met andere verenigingen. Elf verenigingen, tot slot, hebben behoefte aan ondersteuning in de vorm van uitvoering of organisatie. Op de vraag of verenigingen bereid zijn voor deze ondersteuning te betalen, antwoord 64% negatief (n=27) en 36% positief (n=15).

2.7 Samenwerking

Het team Sport, Cultuur en Accommodaties ziet graag gezonde en vitale sportverenigingen in haar gemeente. Door onderlinge samenwerking van sportverenigingen kunnen sportverenigingen elkaar ondersteunen. Team Sport, Cultuur en Accommodaties vindt het belangrijk dat sportverenigingen steeds meer met elkaar gaan samenwerken. Hieronder volgen enkele vragen over samenwerking.

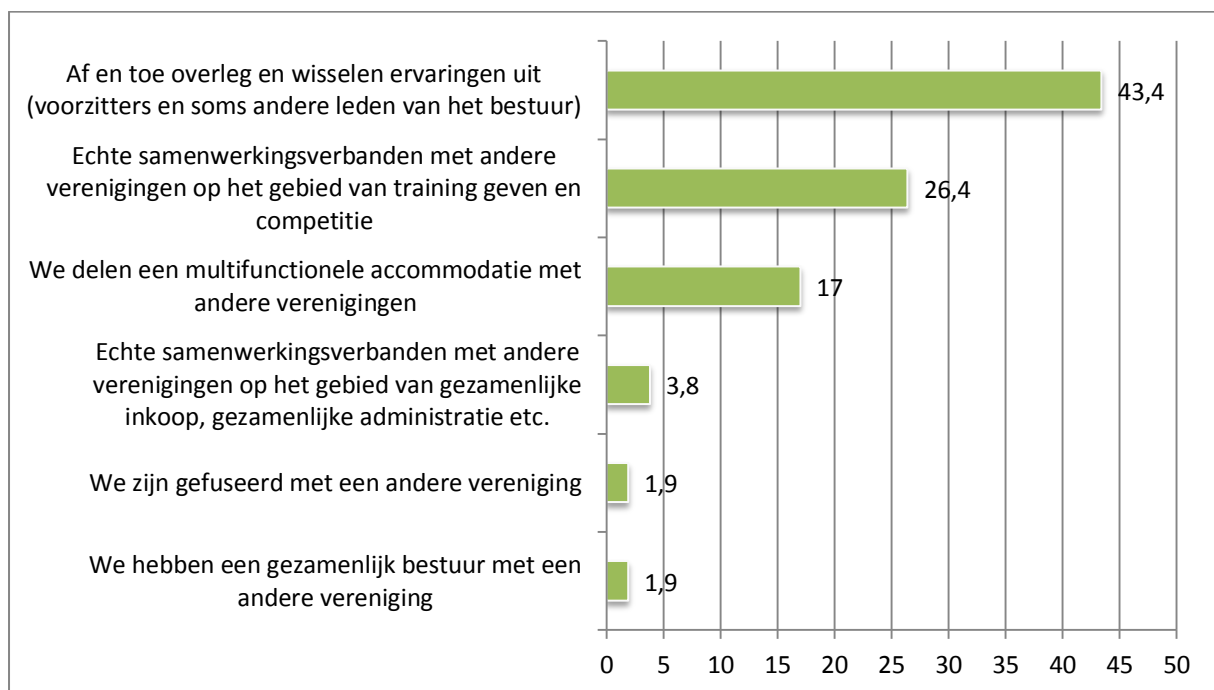
Aan de verenigingen is gevraagd met welke organisaties het afgelopen jaar/seizoen is samengewerkt. In onderstaande figuur worden de resultaten weergegeven.

Figuur 4: samenwerkingspartners in %

Figuur 4 laat zien dat meer dan 60% van de verenigingen aangeeft het afgelopen seizoen te hebben samengewerkt met andere verenigingen. Daarnaast zijn scholen, de gemeente en de eigen sportbond belangrijke samenwerkingspartners. Van alle verenigingen geeft 15% aan het afgelopen seizoen niet te hebben samengewerkt met een andere organisatie of instantie.

Verenigingen die hebben aangegeven te hebben samengewerkt met andere sportverenigingen, hebben ook aangegeven op welke manier ze het afgelopen jaar (seizoen) hebben samengewerkt. In onderstaand figuur worden de resultaten weergegeven.

Figuur 5: vormen van samenwerking tussen sportverenigingen

Uit figuur 5 valt op te maken dat sportverenigingen vooral af en toe overleg hebben en ervaringen uitwisselen (43,4%). Daarnaast geeft een kwart van de verenigingen aan samenwerkingsverbanden te hebben met andere verenigingen op het gebied van trainingen en competitie. Tot slot deelt 17% de accommodatie met andere verenigingen.

Uitblinkers

De gemeente ziet graag dat sportverenigingen elkaar beter weten te vinden en leren van elkaar. Daarom is de vraag gesteld op welke aspecten zij uitblinken. Van alle verenigingen geeft 66% aan niet uit te blinken, 34% geeft aan van wel. Deze verenigingen geven uiteenlopende punten waar ze in uitblinken. Zo geven twee verenigingen aan goed te zijn in het behouden van leden, heeft één vereniging een duidelijke visie op het begeleiden van een gezonde leefstijl en is er een andere vereniging die aangeeft veel enthousiaste vrijwilligers te hebben en goede commissies.

Moeilijkheden

Om de match te kunnen maken tussen verenigingen die ergens in uitblinken en verenigingen die moeilijkheden hebben, is de vraag gesteld op welke aspecten verenigingen moeilijkheden ervaren. De helft van alle verenigingen geeft aan moeilijkheden te hebben. Ook hier is de lijst met knelpunten zeer uiteenlopend. Veel verenigingen geven aan moeite te hebben met het werven van leden en vrijwilligers. Ook het behouden van jeugdleden in de leeftijd 12-17 jaar wordt genoemd als een belangrijk knelpunt. Daarnaast zijn er verenigingen die aangeven moeilijkheden te hebben met het vinden van sponsors.

Elkaar ondersteunen

Een match maken tussen verenigingen kan alleen als verenigingen hiertoe zelf bereid zijn. Van alle verenigingen geeft 28% aan andere verenigingen te willen ondersteunen. De meeste verenigingen zouden deze ondersteuning willen bieden in de vorm van informatieverstrekking of door rechtstreeks in contact te komen met andere verenigingen. De gemeente zou hier een bemiddelende rol in kunnen spelen. Verenigingen hebben ook aangegeven of ze hulp/ondersteuning zouden willen hebben van andere verenigingen. 64% zou dit doen en zij zouden deze hulp het liefst ontvangen in de vorm van informatieverstrekking. Een aantal verenigingen geeft aan ook graag één-op-één met verenigingen van gedachten te willen wisselen. De verenigingen die aangeven geen hulp nodig te hebben, geven aan zichzelf prima te kunnen redden.

2.6 Overige opmerkingen

Aan de verenigingen is tot slot gevraagd of er andere zaken of onderwerpen zijn waarover vragen zijn. Een aantal verenigingen (n=4) geeft aan vragen te hebben over hun accommodatie. Het gaat daarbij om vragen over onderhoud, inrichting, het vervangen van toestellen, bezetting en gebruik door andere partijen. Daarnaast zijn er vragen over parkeermogelijkheden, gemeentelijke projecten en subsidies/tarieven.

3. Samenvattende conclusies en praktische aanbevelingen

In dit laatste hoofdstuk zullen per thema korte en bondige samenvattende conclusies worden getrokken.

3.1 Leden en aanbod

Gemiddeld genomen is het ledenaantal van de Hardenbergse verenigingen al een aantal jaren stabiel, zo blijkt uit de resultaten. Er zijn natuurlijk verenigingen die te kampen hebben met een terugloop van het aantal leden, maar er zijn ook verenigingen die bijvoorbeeld door projecten van de gemeente meer leden hebben aangetrokken. Van de verenigingen die hebben deelgenomen aan het onderzoek geeft 76% aan een groeiambitie te hebben voor de komende 5 jaar, vooral gericht op jeugd. Meer dan de helft van de verenigingen heeft een aanbod voor 55-plussers. Een grote groep verenigingen geeft aan dat hun reguliere aanbod goed geschikt is voor de doelgroep 55+. Daarnaast zijn er bij een aantal verenigingen bepaalde elftallen tot '55+-elftal' omgedoopt, of zijn er senioren groepen opgericht.

3.2 Kader en vrijwilligers

Ongeveer een derde van alle verenigingen heeft beleid gericht op vrijwilligers met onder andere een visie, doelstellingen en acties. Van alle verenigingen geeft bijna de helft aan genoeg vrijwilligers te hebben. Meer dan de helft van alle verenigingen heeft een tekort. Dat tekort zit 'm vooral in het aantal trainers en begeleiders, gevolgd door bestuursleden en functies als scheidsrechter, grensrechter of jurylid zijn schaars. Bijna 75% van de verenigingen besteedt aandacht aan haar vrijwilligers door deze te belonen. Dit wordt gedaan in de vorm van een gezellige avond, het vergoeden van opleidingskosten, een jaarlijkse attentie en het benoemen van de vrijwilligers op de website en in het clubblad.

Aanbeveling: laat sportverenigingen het belang van ledenbehoud inzien

Sportverenigingen in de gemeente Hardenberg richten zich vaker op ledenwerving dan op ledenbehoud. Het gevoel dat steeds meer mensen hun contributie opzeggen, en steeds minder mensen lid worden van een vereniging, wordt door Hardenbergse sportvereniging beantwoord met ledenwerfacties en minder met acties gericht op ledenbehoud. Toch valt daar veel winst te behalen. Van belang is namelijk dat bijvoorbeeld het aanbod van een vereniging zo goed mogelijk aansluit bij de wensen van leden. Een zelfkritische sportvereniging zou zich dus eens moeten bedenken in hoeverre de (deelname)motieven van leden ook daadwerkelijk de basis vormen voor het aanbod binnen de vereniging. Dit zorgt niet alleen voor ledenbehoud, maar daarmee ook voor meer potentiële vrijwilligers. De gemeente Hardenberg zou een rol kunnen spelen in het ondersteunen van verenigingen op dit thema. Over ledenbehoud (retentie) kan veel worden geleerd van commerciële sportaanbieders zoals fitnesscentra. Daar wordt al veel langer meer aandacht besteed aan ledenbehoud.

3.3 Sportiviteit en Respect

Ongeveer de helft van alle verenigingen geeft aan beleid te hebben op het gebied van sportiviteit en respect. Beleid wordt hierbij nogal breed geïnterpreteerd. Als namelijk wordt doorgevraagd op welke wijze dit beleid een plek krijgt binnen de vereniging, dan geeft het merendeel van de verenigingen aan dat het vooral gaat om het aanspreken van leden op hun gedrag en het maken van onderlinge afspraken. Drie verenigingen geven aan het beleid van hun bond toe te passen en nog eens drie verenigingen hebben daadwerkelijk beleid vastgelegd in een beleidsplan. Een enkele vereniging heeft speciale acties op het gebied van sportiviteit en respect, zoals een beloning voor het sportiefste team van de club en een projectgroep sportiviteit en respect.

3.4 Combinatiefunctionarissen

De bekendheid met het fenomeen Combinatiefunctionarissen is redelijk groot te noemen. Meer dan de helft van de verenigingen is bekend met de combinatiefunctionarissen waarvan 40% weet wie de combinatiefunctionaris in hun gebied is. Ze kennen de combinatiefunctionaris doordat deze lessen en trainingen verzorgd en advies en ondersteuning geeft aan de vereniging. Van deze verenigingen geeft ongeveer een derde aan daadwerkelijk gebruik te maken van de combinatiefunctionaris. Dit komt neer op zeventien verenigingen. Aan de verenigingen die niet bekend zijn met de combinatiefunctionarissen geeft een kwart aan behoefte te hebben om in aanraking te komen met de combinatiefunctionarissen.

3.5 De gezonde sportvereniging

Sportverenigingen in Hardenberg lijken zich redelijk bewust van het feit dat ze een belangrijke rol spelen in het stimuleren van jongeren om meer te bewegen. Ruim de helft van de verenigingen geeft aan zich hier in meer of mindere mate verantwoordelijk voor te voelen. Ze vinden in mindere mate dat ze verantwoordelijk zijn voor het tegengaan van overgewicht en het stimuleren van een gezonde leefstijl. Het stimuleren van sportdeelname zou wat hun betreft kunnen door samen met de gemeente, scholen of andere maatschappelijke organisaties projecten te organiseren. Ook zijn verenigingen bereid om hun accommodatie hiervoor ter beschikking te stellen.

Aanbeveling: zet de combinatiefunctionarissen in als intermediair/adviseur

De combinatiefunctionarissen in de gemeente Hardenberg vervullen op dit moment vooral een uitvoerende en organisatorische rol. Zij zouden echter ook een taak als adviseur/intermediair kunnen invullen. Hierbij zouden ze sportverenigingen kunnen ondersteunen bij het opzetten van activiteiten gericht op gezondheid/gezonde leefstijl of als intermediair kunnen optreden en contacten kunnen leggen met organisaties als de GGD. Ook zouden ze landelijke projecten onder de aandacht kunnen brengen bij Hardenbergse sportverenigingen.

3.6 Verenigingsondersteuning

De behoefte aan verenigingsondersteuning is groot te noemen. Bijna driekwart van de verenigingen die hebben deelgenomen aan het onderzoek geeft aan behoefte te hebben aan ondersteuning. Deze ondersteuning zou gericht moeten zijn op sponsorwerving, ledenwerving- en behoud en werving en behoud van vrijwilligers en ontvangen ze het liefst in de vorm van algemene informatieverstrekking. Ongeveer een kwart van de verenigingen wil ook graag in contact treden met andere verenigingen om samen naar oplossingen te zoeken voor de knelpunten die er zijn.

3.7 Samenwerking

Een meerderheid van de verenigingen geeft aan het afgelopen seizoen te hebben samengewerkt met andere verenigingen. Daarnaast zijn scholen, de gemeente en de eigen sportbond belangrijke samenwerkingspartners voor sportverenigingen. De samenwerking met verenigingen bestaat voornamelijk uit het af en toe met elkaar van gedachten en ervaringen. Ongeveer een kwart van de verenigingen heeft daadwerkelijk een samenwerkingsverband met één of meerdere verenigingen.

De bescheidenheid onder Hardenbergse sportverenigingen is redelijk groot. Van alle verenigingen geeft namelijk twee derde aan niet uit blinken in één of meerdere aspecten die te maken hebben met verenigingsbeleid, zoals ledenwerving, sponsoring of jeugdbeleid. De verenigingen die dat wel vinden geven uiteenlopende punten waar zij in uitblinken. Zo geven twee verenigingen aan goed te zijn in het behouden van leden, heeft één vereniging een duidelijke visie op het begeleiden van een gezonde leefstijl en is er een andere vereniging die aangeeft veel enthousiaste vrijwilligers te hebben en goede commissies. De resultaten van het onderzoek laten verder zien dat er voldoende mogelijkheden zijn om een match te maken tussen verenigingen die aangeven ergens in uit te blinken en verenigingen die moeilijkheden ervaren. Ongeveer een derde van de verenigingen geeft ook aan bereidt te zijn om andere verenigingen te ondersteunen. De gemeente zou een goede rol kunnen spelen in het koppelen van deze verenigingen.

Aanbeveling: zorg voor ondersteuning om samenwerking te realiseren

De gemeente Hardenberg is ervan overtuigd dat sportverenigingen veel van elkaar kunnen leren en wil dat er meer wordt samengewerkt tussen verenigingen onderling. Een deel van de verenigingen is hier enthousiast over en heeft verschillende ideeën aangedragen. Dit vraagt echter wel om een andere manier van denken en werken voor de sportverenigingen. Het is dan ook van belang ze hierbij gericht te ondersteunen. Lang niet elke vereniging is namelijk in staat om deze rol ook naar behoren in te vullen. Om door te kunnen groeien tot een maatschappelijk actieve en betrokken sportvereniging is een minder traditionele manier van denken nodig dan verenigingen gewend zijn. Verenigingen zullen 'marktgericht' moeten worden en meer moeten inspelen op kansen die zich in de omgeving van de vereniging voordoen. Ook zullen ze meer buiten de hekken van het sportveld moeten kijken welke vormen van samenwerking mogelijk zijn. Om dit te bewerkstelligen is een verandering van denkwijze en (op den duur) cultuur noodzakelijk. Deze verandering heeft tijd nodig en de

vereniging zal daarom (met ondersteuning van de gemeente) meegenomen moeten worden in dit gedachtegoed. Een gezamenlijke bijeenkomst kan daarbij goed als kick-off worden gebruikt.

Bijlage 1: Verenigingen

#	Naam vereniging
1	AC Dedemsvaart
2	B.S.V Anbergen Slagharen
3	BSV Anbergen
4	DAMAS Bruchterveld
5	De Dobber
6	De Driesprong
7	De Klaverruiters
8	De Schutters
9	De Zwaluwen
10	DTC Tennis Dedemsvaart
11	GGV Beatrix
12	GZG Hockey
13	Hardenberg Cubs
14	HHC Hardenberg
15	HWV Hardenberg
16	Ijsvereniging Bergentheim
17	Ijsvereniging Sluis 6-7
18	Judo Dedemsvaart
19	Juventa/Naturleerland
20	Kano-vereniging Hardenberg-Vecht
21	KIOS'45
22	Manege Hoogeweg
23	Onbekend
24	S.G.V
25	S.V Gramsbergen
26	S.V. Hardenberg
27	SC Lutten
28	SCD'83
29	Second Dribble
30	Sportvereniging I.O>S
31	Spurt'88
32	STARS
33	Stichting 55+ Actief Gramsbergen
34	Stichting Rolstoelbasketbal
35	Sv Dedemsvaart
36	T.T.V Dedemsvaart
37	T.V. Slagharen
38	T.V.O Hardenberg
39	TC De Reest
40	Tennisvereniging Gramsbergen

#	Naam vereniging
41	TOGO
42	Total Security Advice Team
43	Trimclub Lutten
44	Turn & Sportcentrum Hardenberg
45	U.N.I Kloosterhaar
46	Univé DAC
47	VAW
48	VV Avereest
49	VV Bruchterveld
50	VV E.M.M.S
51	VV Kloosterhaar
52	VV Mariënberg
53	X-Change
54	ZPV De Grunte

Bijlage 2: Sporttakken

#	Sporttak
1	Aangepaste sporten
2	Atletiek
3	Basketbal
4	Biljarten
5	Callanetics
6	Gymnastiek/turnen
7	Hardlopen
8	Hengelsport
9	Hockey
10	Honk- en softbal
11	Judo
12	Korfbal
13	Paardensport
14	Schaatssport
15	Schietsport
16	Tafeltennis
17	Tennis
18	Twirl
19	Voetbal
20	Volleybal
21	Watersport/Kano/Kajak
22	Wielrennen
23	Zwemmen